

Zihnin çevresini anlayıp, dille ifadesi her zaman bir *modeldir* ve bu model, (harita) insanların yanlış yapmalarına sebep olur.

Dilin sınırları var, bir insanın günlerini, gecelerini, hayallerini ve hayatını lisanla tam ve eksiksiz tarif edemezsin ama etmek zorundasın: Bunun için yanlış olabileceğini bilerek konuşmalısın. Söylediğin söz, diyelim, *aptal* bir insan için belli durumlarda geçerli olabilir ama başka durumlarda, o insanın aptal olmadığını göreceksin.

Bir süredir, inanmamanın inanmaktan daha kolay olduğunu farkediyorum: Modele itiraz edebiliyorsun, *harita ülke değildir* deyip, insanların söylediği her söze çelme takabilirsin. Birisi hakkında mı konuşuyorlar, *nasıl bir insan hakkında böyle konuşabilirsiniz? Dil insanın varoluşunu taşıyacak bir araç değildir* diyorum mesela veya Tanrı hakkında mı konuşuyorlar, *söylediklerinizi aslında bilmiyorsunuz, zaten bilseniz de konuşamazsınız*. Bunun gibi pek çok itiraz inançsızlığın daha kolay olduğunu anlatıyor bana, bilgi aktarmak için sahip olduğumuz tek aracın aslında işe yaramaz olduğunu anlatmak.

Yine de haritalar *faydalı*. Tam doğru olmayabilir, 1km'yi 1cm'ye sığdırmak zorunda, esen rüzgarı, yolda önüne çıkacak çukuru ve sair tehlikeleri, bir insanın karanlık taraflarını göstermiyor, belki, bununla beraber haritadan başka bir aracımız da yok. Bir insan hakkında *akıllı* dediğimizde, aslında diğer insanlara nazaran, yarım bilgimizle basit bir düşünce ifade ediyoruz ve mesele, haritanın *gerçek* olup olmaması değil, haritanın doğru kullanılması.

Haritayı nasıl doğru kullanırız? Gitmek istediğimiz yeri biliyorsak, ona doğru bir yol çizmek için. Hakikati istiyorsak, mesela, her ne kadar harita hakikatin tam yerini göstermese de, ona nasıl ulaşacağımıza dair işaretlerle dolu. *Şu yöne doğru gidiyoruz ve şu yollara sapmıyoruz*.

Haritanın hakikatin kendisi olduğunu iddia edecekler olabilir, onlar için *ayet* demek Kitap'ta yazılı bir ifade ve bunun doğruluğu tartışılmaz. Bununla beraber eksik ve tam ifade edilmemiş, çoğunlukla teşbih ve istiare ile, elliptik olarak anlatılmış kavramlara *hakikat* muamelesi yapmanın, *kendi yarattığımız putlara* tapmaya benzer *kendi hayallerimize tapmak* olduğunu da ancak haritanın ülke olmadığına inanıyorsak, görebiliriz.